

ПРИЛОГ БИОГРАФИЈИ ДР ЂОРЂА МУШИЦКОГ

Радмила Гудовић, Синиша Бабовић, Биљана Срдих Галић
Медицински факултет Нови Сад, Завод за Анатомију

Сажетак

Ђорђе Мушицки је рођен 9. јуна 1811. године у *Ђурђево-Шајкашком батаљону*, данашњем Ђурђеву, у Бачко-Бодрошкој жупанији. О образовању Мушицког бринуо је његов стриц Лукијан Мушицки. Захваљујући материјалној подршци, стрица, Мушицки је српске школе учио у родном Ђурђеву приватно, немачке школе у Дмитровици, а латинске у Новом Саду. Према архиви Унивезитета у Грацу, на који се уписао 1827. године, средњу школу, гимназију завршио је у Карловцу. Мушицки је студије медицине учио на факултетима Аустроугарске монархије. По завршетку студија 1838. године, Мушицки долази у Србију и постаје управник алексиначког карантина. Због успеха који је имао у лечењу куге, Мушицки постаје лични лекар кнеза Милоша и кнежевића Милана и Михаила. На српском двору ужива велики углед и са кнезом Михаилом Обреновићем путује у Цариград, где је бива представљен његовом свемилостивом величанству султану Абдул Меџиду. Том приликом је из руке великог везира Хасфер-паше добио орден Ифтихора са дијамантима, а по доласку у Србију постао је кнежев придворни лекар и члан Санитетског одељења. Лични лекар кнеза Михаила био је до 3. јуна 1841. године. У Београду је од 24. априла 1841. године обављао дужност градског физика. После пада династије Обреновића, 1842. године Мушицки напушта Србију и насељава се у Сентомашу, затим Земуну, где постаје директор земунског карантина. У својству директора карантина, остаје у Земуну све до 1855. године када се пресељава у Брод на Сави, данашњи Славонски Брод, где започиње да ради у тамошњем карантину.

Поред лекарске каријере Мушицки је једно време радио као професор физике Лицеја у Београду. Пре увођења у дужност привременог професора, др Мушицки је 8. октобра 1841. године положио заклетву Кнезу Михаилу Обреновићу.

За потребе наставе из физике написао је 26. јуна 1842. године програм предавања. После смене династије Ђорђе Мушицки, професор

Лицеја у Београду пада у немилост нове власти, која га оптужује за бројна *недела*.

Иако невин, Мушицки је повређен и дубоко разочаран, и да би заштитио породицу и себе, обавештава надлежно Министарство, да се враћа у поданике Његовог Царског и Краљевског Величанства, и да због тога даје оставку на место професора физике. *Дјйствовати* престаје, као професор Лицеја 27. марта 1843. године.

Мушицки је био један од првих редовних чланова Друштва србске словесности, а за почасног члана Српског ученог друштва именован је 29. јула 1864. године, и у том звању остао је до краја живота. Доктор Ђорђе Мушицки поседовао је збирку старога новца коју је наследио од свог стрица Лукијана Мушицког, а коју је продао Друштву српске словесности, за потребе попуњавања нумизматичке збирке Музеја. Мушицки је објавио *Историческое описаније битке косовопол'ске* и *Животопис Лукијана Мушицког*, за који је добио награду Матице српске. Објављивао је у *Летопису Матице српске*, *Сербском народном листу*, *Застави*, *Гласнику Друштва србске словесности*. За штампу је приредио и издао у четири књиге *Стихотворениа*, свога стрица Лукијана Мушицког. Доктор Ђорђе Мушицки био је ожењен Јулијаном Карамата, кћерком Јована Карамате са којом је имао сина Милана. Јулијана и Ђорђе Мушицки имали су два унука Владимира и Константина. Константин, будући генерал, био је син Милана и Јелене Михаиловић. Да ли је и унук Владимир, син Миланов, или неког другог мушког потомка нисмо могли са сигурношћу да утврдимо. Пензионисан је 1877. године у Броду, где је и преминуо 4. (16.) априла, на Велику суботу 1887. године.

Кључне речи: Ђорђе Мушицки, лекар, професор физике, књижевник

Порекло

Порекло породице Ђорђа Мушицког може се пратити на основу праћења порекла његовог презимена. Ђорђе Мушицки је тврдио да његова породица води порекло из ваљевског краја, тачније из села Гоњи Мушић или Доњи Мушић. За време сеобе Срба прешла је Дунав и настанила се у Старом Ђурђеву, данашњем Темерину. У то време његови преци су се презивали Мушићанин. Презиме Мушићанин је из непознатих разлога измењено у Емушицки, или по старом правопису Јемушицки. Сматра се да су неки чланови породица, или породице Мушицких добили службу у Шајкашкој граничарској служби. Тачно се зна да је у то време у Старом Ђурђеву, односно Темерину живео Ђорђе Мушицки који је Богословију учио код Јована Рајића у периоду од 1762 до 1763. године у Новом Саду. Ђорђе је био у браку са Анастасијом, са којом је, поуздано се зна имао сина Луку, будућег Лукијана Мушицког горњокарловачког епископа, који је рођен 1777. године у Темерину. Темерин је у то време

био коморско добро, које је Комора (бечки двор, државна ризница) 1796. године продала грофу Шандору Сечењију за 80.000 форинти. Не желећи да постану кметови грофа Сечењија, Срби су покушавали, скоро четири године, да Темерин припоје Војној Крајини и најближем Шајкашком батаљону. У јесен 1799. године пријавиле су се 203 породице из Темерина, места најближег Шајкашком батаљону, које су желеле да се населе на подручју Шајкашког батаљона, као *милитари*. Људи који су се пријавили за сеобу, били су добростојећи домаћини. У то време се у новоосновано насеље Ђурђево досељавају и породице Мушицки, а међу њима и породица Лукијана Мушицког [1а, 2б, 3в].

Према тумачењу Васе Стајића породице Мушицки не воде порекло из тадашње Србије, односно ваљевског краја. Васа Стајић напомиње да села са именом Мушић постоје у Босни, Далмацији, Црној Гори, Херцеговини и Србији. Такође, наглашава да људи из Мушића, које се налази у околини Ваљева знају да је назив места донесен из околине Ужица. Порекло презимена Мушицки и он објашњава местом претходног становања тих породица, али на сасвим другачији начин. Према тврдњама Стајића, постојало је насеље, или пустара у близини данашње Бачке Тополе која се звала Јемушић (Emőd). Ово насеље, под мађарским називом, забележено је у даровници краља Матије још 1462. године. Такође је забележено, да је 1625. године, за време турске владавине, на подручју око данашње Бачке Тополе постојало српско насеље Јемушић, које је за себе захтевала бодрошка жупанија. Према истом извору 1717. године, за време Ракоцијеве буне, насеље је опустело, и из тог разлога се није нашло на списку 16 насеља која су додељена жупанији у Бодрогу. Васа Стајић сматра да су Лукијанови преци, па самим тим и преци Ђорђа Мушицког, потекли из Јемушића и да су се после Ракоцијеве буне населили у Темерину. Напомиње, да се у Темерину знало да су ове породице знале да су дошле из Јемушића, те да су из тог разлога 1730. године и пописане као *Hemusitonin*. Од презимена Јемушицки, којим се и Лукијан служио једно време, не зна се како, презиме постаје Мушицки и са овим, новим презименом ове породице се из Темерина пресељавају у Ђурђево. Такође, наглашава да презиме Емушицки које се, у једном моменту, везује за знамените чланове ове породице, према старом правопису, који је важио пре 150 година, је, уствари, презиме Јемушицки [4]. Породице Мушицки славе славу Светог Архангела Михаила.

Детињство и школовање

Доктор Ђорђе Мушицки рођен је 9. јуна 1811. године у *Ђурђево-Шајкашком батаљону*, данашњем Ђурђеву, у Бачко-Бодрошкој жупанији [5–10]. О родитељима Мушицког и његовом најранијем детињству, као и о његовој најближој породици нису сачувани подаци. Једино се, поуздано зна да је у документацији Универзитета у Грацу приликом његовог уписа 1827. године, забележено да му је отац био бакалин, а приликом

уписа на Универзитет у Бечу 1833. да је био граничар [10]. Сви доступни извори тврде да је бригу о образовању младог Мушицког, преузео његов стриц Лукијан Мушицки, који је у време његовог рођења био професор богословије у Сремским Карловцима, потом архимандрит манастира Шишатовац, а од 1824. године до 1837. године администратор и епископ горњокарловачке епархије. Родитељи Лукијана Мушицког били су Ђорђе, богослов и Анастасија, тако да би се скоро са сигурношћу могло претпоставити да је др Мушицки добио име, према старом обичају, по деди, очевом оцу [11]. О самом школовању Ђорђа Мушицког не постоје поуздани подаци. Захваљујући материјалној подршци, стрица Лукијана Мушицког, српске школе, односно основну школу завршио је у родном Ђурђевоу приватно [5,6]. Овај податак је немогуће проверити јер је архивска грађа из тог периода уништена. Према Лазаревић Бојовић [5], Мушицки је после завршене српске учио немачке школе у Дмитровици, данашњој Сремској Митровици, а латинске у Новом Саду. Ни за један од ових података у Војвођанском архиву, односно архиву Срема нема сачуваних података. У Енциклопедији Новог Сада [7], аутори наводе, да је гимназију завршио у Грацу у периоду од 1826. до 1834. Према архиви Универзитета у Грацу на који се уписао 1827. године средњу школу, гимназију, је завршио у Карловцу, што би могло да буде тачно пошто му је стриц, који га је школовао у то време био у служби у Карловцу. Исти извор наводи у рубрици напомена 2 Нум, али нигде не наводи шта то значи [10], можда су то две класе човечности које је завршио у Грацу како у својој књизи наводи Лазаревић Бојовић [5]. За сада нисмо могли да утврдимо у ком граду је Мушицки уписао студије медицине ни где их је завршио. По некима је пре медицине завршио филозофију у Пешти, а медицину је студирао у Бечу [5,7] од 1834. до 1839. године, али има и тврдњи да је и медицину завршио у Пешти [8,12]. Имајући у виду низ различитих података о његовом школовању, са сигурношћу можемо једино да тврдимо да је 1833. године уписао трећу годину студија у Бечу [10], што је у супротности са податком да је студије медицине започео 1834. године.

Професионална каријера

По завршетку студија медицине у Пешти [8,12] или Бечу [5-7] 1838. године Мушицки долази у кнежевину Србију и постаје управник алексиначког карантина, где својим знањем и умењем успева да победи кугу, која је у то време владала у Нишу и Алексинцу, а почела се појављивати и у самом карантину [5,8]. За овај, не мали успех за младог лекара, Мушицки добија похвалу од *Совјета*. У Алексинцу проводи годину дана, а напушта га 1. априла 1839. године. *Сербске народне новине* објављују *...највишим књажевским указом од 12. априла 1840. године В. Нр. 413, постављен је др медицине господин Ђорђе Мушицки придворним и личним лекаром Његове Светлости господара књаза нашег, с тим додаток да ће се, по давању сагласности Совјета (Управе), године службе, истог*

доктора, из посматране службе, биће прибројане службеним чиновником са временом [13]. Тако је др Ђорђе Мушицки постао лични лекар кнеза Милоша и кнежевића Милана и Михаила. Писац некролога наводи ...кнеза Милоша пратио је, познатом приликом, у Цариград где се забавио око месец дана, али не наводи које је то године било и у ком својству је Мушицки био у Цариграду, нити се у тадашњој штампи о том путу могу наћи подаци [8]. Није познато шта је ни где је Мушицки радио од 1. априла 1839. године до 12. априла 1840. године када је наименован за личног лекара кнежевске породице. Углед које је др Мушицки уживао на српском двору најбоље се може видети на основу текста које су објавиле *Сербске народне новине* 1840. године у броју 23 на 90. страни, о боравку кнеза Михаила Обреновића у Цариграду, који је том приликом представио је његовом свемилостивом величанству султану Абдул Меџиду, своју свиту, али и заслужне чиновнике отаџбине међу којима је био и др Ђорђе Мушицки, још увек неизабрани лекар његовог величанства [14]. У 27-ом броју *Сербских народних новина* из 1840. године на страни 106, приликом представљања на Дивану, пише да је др Мушицки тражио и добио из руке великог везира Хасфер-паше орден Ифтихора са дијамантима, односно велики орден славе и да по доласку у Србију очекује указ који ће га за кнежевог придворног лекара и члана санитетског одељења потврдити. Иста новина, у поменутом броју, објављује да је у листу *Голубица* изашао чланак о светој Софији и другим знаменитостима Цариграда чији је аутор био др Ђорђе Мушицки. Уредник ове новине наводи да је др Мушицки набавио и две дипломе из Хиландара, али не наводи које су то две дипломе ни коме су оне биле додељене [15]. Доктор Ђорђе Мушицки је, према писању листа *Сербске народне новине* из 1840. године, био у пратњи кнеза Михаила на његовом путу за Крагујевац, а потом га је заједно са осталим сарадницима пратио при обиласку целе Србије. Лични лекар кнеза Михаила био је до 3. јуна 1841. године [16]. У Београду је од 24. априла 1841. године обављао и дужност градског физика [5].

После одласка са власти династије Обреновића, 1842. године Мушицки напушта Србију и насељава се у Сентомашу, данашњем Србобрану, где краће време ради као лекар [7]. За време српског народног покрета 1848/49 услед веома лоших услова живота српског живља јављају се и заразне болести због којих народ још више пати. Тако је остало забележено, да је др Мушицки је августа месеца 1848. године боравио у Чуругу и при прегледу војске утврдио да 30 војника болује од колере. Не зна се како је дошао нити колико дуго је боравио у Чуругу [17]. Из Србобрана прелази у Земун и постаје директор земунског карантина. У својству директора карантина остаје у Земуну све до 1855. године када се пресељава у Брод на Сави, данашњи Славонски Брод, где почиње да ради у тамошњем карантину [6,18]. Према писању Артуковића [18] Брод до укидања Крајине није имао цивилну болницу, па су се ондашњи становници Брода и околине лечили у Војној болници која се налазила у тврђави. Брига о здрављу становника у Броду је од 1820. године била у надлеж-

ности градског физикуса. Углед градских физикуса био је, у то време, веома велики, а међу најугледније градске физикусе убрајао се и др Ђорђе Мушицки [18]. Пензионисан је 1877. године [6,7]. Доктор Ђорђе Мушицки преминуо је 4. (16.) априла, на Велику суботу 1887. године у Броду у Славонији, где је и сахрањен [8,12,19,20].

Универзитетска каријера

Према писању Лазаревић Бојовић [5], доктор Ђорђе Мушицки позван је 4. јануара 1841. године да, уместо Антонија Арнота, који је одлазио на другу дужност, буде изабран за професора физике јер... *Доктор Медицине Г. Ђорђе Мушицки особито у струци естествено познавања и естествено испитивања, ... да ће он не само место поменутога Г. Арнота, као професора физике заслужно заступати, но да ће и превасходно и то већим успехом слушатеља у исто звање одправити.* Тим поводом 15. јануара 1841. године Управитељство вароши Београда по налогу Високославног Попечитељства Просвете затражило је од др Ђорђа Мушицког да се писмено изјасни о понуди да прихвати знање професора физике при Лицеју. Истога дана Мушицки, уз изражене благодарности на понуди, одговара да није рад из *...сфере Докторске излазити, будући да би то само са губитком искуства у мојој науци скончано бити морало* [21]. Исте године, после смрти Антонија Арнота, Мушицки пише Високо славному Попечитељству Просвете, и моли да га има у виду приликом избора за професора физике. Том приликом наводи, као своју најбољу препоруку да *Између оних наука које сам при Австријским свеучилиштима дугом и многотрудном путу до Доктора Медицине слушао, и себи присвојио, особиту сам волео, наклоновао и ревност на физику имао, као на науку, на којој се све друге есествене науке основају...* [22]. Четвртог октобра 1841. године Стеф. Радичевић обавештава ректора Лицеја професора филозофије господина Константина Бранковића да је *Његова Светлост Милостиви Господар и Књаз наш...од 29. септембра 1841. године на место умрешевга професора физике Антонија Арнота, досадашњег физикуса вароши Београда Доктора Медицине, Г. Георгија Мушицког, привременим професором Физике у Лицеуму нашем поставити* [23,24]. Кнез Михајло Обреновић у 29. септембра 1841. године у свом допису Попечитељству Просвете, наводи да *...представљениј не до сада по струци оној занимања имао, нисам га мого за дествителног професора наименовати, али ако се ...способношћу своите достојнствои покаже... да онда за двйствителнога професора мени представи.* Декретом о постављењу за привременог професора физике, од 4. октобра 1841. године обавештава Мушицког да ће за годину дана добити 600 талира. Пре увођења у дужност привременог професора, др Мушицки је 8. октобра 1841. године положио заклетву... да ће као „чиновник србски у својству Професора физике у Лицеју Књажевства Србскога Светлomu Књазу Србскомu, Михаилу М.

Обреновићу, уколико то поданическим дужностима моима према Пресветломе Двору Аустрискоме противно било не би, вјеран остати, да ћу се старати да ништа против Његова и Народа Србског интереса не дјелати, да ћу Устав Књажевства Србског вјерно наблюдавати, да ћу по прописаном систему и начину вовјерной да обучавањъ младежи, возложене за предавањъ предмете цјелисходно предавати тако, да исту младеж никоме предложенија или изясненіја противномъ и развратителномъ или усмотрніа науке саме, или иначе како му драго, не напаявамъ, заклинѣм се, да ћу дужности званія мога совјесно, точно и ревностно назадовольство Правителства Србскогъ без прекословно оправљати, и да ћу се уредбама и налозима Високословногъ Попечителства Просвѣщенія у свему повиновати; да нећи ни какава тайна садружества когъ му драго рода било, ступати, него да ћу, ако кога противу общегъ мира и поредка дѣйствующегъ дознао будем, надлежной власти пріявити. Тако ми Богъ помогао и Света Троица, и тако да могу отвѣтъ дати на страшномъ њговомъ Суду. Закључавајући ову мою заклетву, цѣливамъ крстъ и Свето Евангеліе, Аминъ.“

После положене заклетве, а на основу дописа који је Константин Бранковић, ректор Лицеја у Београду упутио Високославном Попечителству Просвете др Ђорђе Мушицки је 13. октобра уведен у дужност. Програм предавања из физике, сачуван је само део који односи на други семестар, написао је 26. јуна 1842. године [25]. *Осмотрение из физике им предмета Другога Теченија 1842.* Целокупно градиво поделио је у четири главе.

Прва глава О движеніју и покој вообште и о препјатетвијима движеніја (*О покрету и мировану уопште и о заустављању кретања*). У оквиру ове главе прво предавање било је *О полузи (О ћускии)*, друго *О макари, точку, ваљку, полиспастима и машинама точковима*, треће *О оси ротације (О средоточіе тежине)*, четврто *О слободном паду тела*, пето *О праволинијском кретању (О средоточном движеніју)*, шесто *О косој равни (равници)*, клину и шилову (*маитову*), седмо *О шеталици*, осмо *О течним телима*.

Друга глава *О Светлости*, а у оквиру ње прво предавање је било *Оптика*, друго *Катептрика*, треће *Диоптрика*. *О бојама*.

Трећа глава је *О електрицитету*. *О Магнетизму*, а четврта (*О физическој астрономіи*) *Физичкој астрономији*.

Према Лазаревић Бојовић овај програм за други семестар, је сличан Арнотовом, али је знатно детаљнији [5]. За дествителног професора физике Мушицки је постављен у јулу месецу 1842. године. Мушицком су за извођење наставе физике школске 1841/1842. године стигла прва учила која је он примио и сместио у посебну собу на чување [5]. Мушицки је све до марта 1843. године предавао физику на београдском Лицеју [26].

После смене династија Ђорђе Мушицки, професор Лицеја у Београду пада у немилост код власти, која га оптужује за бројна *недела*.

Попечитељ просвете, односно Влада оптужују др Мушицког да је у своју кућу примао господина генералног конзула Русије Вашченка. Том

приликом је тражено да се др Мушицки изјасни шта је руски Конзул код њега радио, о чему су разговарали, али је и захтевано да га више у своју кућу не прими. У одговору на ову оптужбу Мушицки наводи да ни на једно питање не може да одговори, пошто у то време није био код куће, а напомиње да га он није ни звао у посету [26].

Према другој оптужби замера му се што је што је супруга господина Царског Краљевског Аустроугарског конзула Атанацковића, пријатељица његове супруге Јулијане и што им долази у посету. У одговору на ову оптужбу Мушицки напомиње, да се он није никада мешао у унутрашње и спољашње послове нити је од ње, супруге конзула Атанацковића, добијао било какве информације у вези са тим [26].

Поред поменутих оптужби, окривљују га и да његовог шурака, водећег трговца Атанаса Карамату, иначе поданика Царске и Краљевске Круне прима у своју кућу. Мушицки сматра да Министар и Министарство Кнежевине Србије не треба да се мешају у породичне односе, јер он сматра да Министарство није надлежно за уређивање породичних односа [26].

Као четврту, али не и последњу кривицу наводе његово дружење са др Штекером. Одговарајући на ову оптужбу Мушицки изјављује да није знао да српске власти др Штекера сматрају опасним. Такође, га оптужују да се код њега састају људи и да се он са тим људима, које држава сматра противницима, дружи. Оптужују га и осуђују што прима у своју кућу људе, који долазе да сретну са његовим шураком Атанасом Караматом, на којег српске власти већ подозриво гледају. Једна од оптужби односила се на то да прима у своју кућу солдате што он одбија, и заједљиво одговара ... *нисам досада знао да су солдати Правитељству зли и подозритељни људи...* У одговору, на ову оптужбу Мушицки наводи да никаква познанства са српским солдатима није имао [26].

Осећајући се невиним, ове оптужбе на Мушицког остављају дубок траг, па у писму које је упутио надлежном Министарству провејава тон повређености и дубоког разочарања. Имајући све ове чињенице у виду, Мушицки одлучује да заштити породицу и себе, па обавештава надлежно Министарство, да прелази у поданике Његовог Царског и Краљевског Величанства, и да због тога даје оставку на место професора физике. *Дџјствовати* престаје, као професор Лицеја 27. марта 1843. године [26].

Друштво српске словесности

Оснивањем Лицеја у Београду стичу се услови да Јован Стерија Поповић и Атанасије Николић, професори Лицеја покрену иницијативу 7/19 новембра 1841, за оснивање Друштва српске словесности (изворно: *Друштво Србске Словесности*), што својим потписом и печатом потврђује и кнез Михаило Обреновић. Циљ Друштва је био да ради на усавршавању српског језика и ширењу науке на српском језику. Указом кнеза Михаила Обреновића 27. маја 1842. године објављен је Устав Друштва и именовани су поред оснивача Јована Стерије Поповића и

Атанасија Николића, и први чланови Димитрије Исаиловић, Стефан Марковић, Јован Стејић, Димитрије Тирол, Сима Милутиновић и Исидор Стојановић. Осмог јула исте године кнез Михаило постаје заштитник Друштва и у том својству свечаном седницом га и званични отвара [27].

Иако се у литератури наводи да је др Мушицки био један од оснивача друштва [28] у доступној литератури о оснивању Друштва то није нигде наглашено, као ни то да је био један од првих чланова друштва. За редовног члана Друштва србске словесности др Ђорђе Мушицки је именован на седници одржаној 12. јуна 1842. године [9], четири дана после свечаног отварања Друштва, што указује да је Мушицки непосредно по оснивању Друштва постао његов члан. Према писању Гласника СУД из 1849, године, 11. јуна 1842. године за редовног члана изабран је Ђорђе Мушицки доктор медицине и кавалер (човек из познате породице; човек који је носилац неког одликовања), тадашњи професор Лицеја, и редовно је плаћао таксу на чланство [29].

Веома брзо по оснивању Друштва српске словесности, оно бива укинута. Овим чином су кажњени његови најистакнутији чланови културно-социјалног правца, а вероватно и дубоко повређене присталице поменутих чланова. Оснивајући ново друштво, Српско учено друштво, на рушевинама ДСС, Влада је, највероватније рачунала да људи који су заступали културно-социјални правац неће приступити новом Друштву. Године 1864. 29. јула „највишим књажевским указом“ (*найвишим княжевским указом*) обнародовано је да се ДСС обнавља под именом Српско учено друштво, као и да *...чланови Друштва србске словесности разне карегорије остају по томъ чланови Србскогъ ученог друштва одговарајуће категорије, съ тимъ да се редовни чланови за месец дана, од обзнане овогъ акта, имају писмено изјаснити Министру просвете и црквених дела, у кои одсекъ ступити желе*. У даљем тексту наводи се да они чланови који се у датом року не јаве Министру, постаће тј сматраће се *...као почестниѣй чланъ Србскогъ ученогъ друштва*. [27]. Број редовних чланова ДСС, који су се одазвали позиву и дали писмену изјаву министру, практично је преполовљен. Упоредјењем списка редовних чланова ДСС и оних који су се писмено изјаснили да желе да буду чланови Српског ученог друштва, уочава се да је међу непријављеним члановима, било највише оних који су који су били *из ранијег времена развитка Друштва србске словесности*. Међу непријављеним члановима било је доста старих чланова међу којима је био и др Ђорђе Мушицки. Доктор Ђорђе Мушицки је наименован 29. јула 1864. године за почасног члана Српског ученог друштва и у том звању остао је све до своје смрти [30].

Посвећеност нумизматици

За време владавине кнеза Милоша Обреновића у Србији почиње велико интересовање за предмете музејског карактера и стварање првих музејских збирки. Најстарије збирке биле су минеролошка збирка коју је 1837. године кнезу Милошу поклонио немачки геолог, барон Хердер и

нумизматичка збирка за коју је 1842. године откупљена нумизматичка збирка др Ђорђа Мушицког. Доктор Ђорђе Мушицки бивши лекар књаза Михајла, а тадашњи приватни лекар у Београду поседовао је збирку старог новца коју је наследио од свог стрица Лукијана Мушицког. Збирка је садржавала коване новчиће из старог Рима и средњовековних држава, који је Лукијан Мушицки сакупио за време свог боравка у манастиру Шишатовац. [31] Збирка старог кованог новца састојала се из 788 римских новчића и то из времена Републике 2 комада, Агрипе зета Августовог 1 комад, Друза 1 комад, Германика 1 комад, Императора Клаудија 1 комад, Веспасијана 2 комада, Трајана 2 комада, Хадријана 1 комад, Антонина Смиреног 4 комада, Марка Аурелија 1 комад, Севера 1 комад, Максимиана 3 комада, Максима 14 комада, Гордијана 3 комада, Филипа 2 комада, Хостијила 1 комад, Галијена 3 комада, Аурелијана 10 комада, Тацита 1 комад, Проба 14 комада, Карине 2 комада, Нумеријана 1 комад, Диоклецијана 4 комада, Максимиана 7 комада, Константина Хлора 2 комада, Константина Великог 22 комада, Криспа најстаријег сина Константина Великог 2 комада, Лицинија 6 комада, Константина II 35, Констанса 12 комада, Констанција 56 комада, Јулијана Апостата 5 комада, Валенса 21 комад, Валентинијана I 125 комада, Грацијана 163 комада, Валентинијана II 8 комада, Тедосија Великог 93 комада, Елије Флациле супруге Теодосија Великог 6 комада, Аркадија 50 комада, Хонорија 21 комад, Теодосија млађег 79 комада. Са ликом императора било је укупно 777 новчића, а са ликом императорке 6. Три новчића су била са ликом сродника императорових, а од Републике 2. Од укупно 859 новчића, било је, као што је напоменуто 788 римских новчића, монета из средњег века било је 21, 10 новчића припадало је старим турским монетама, а 40 новчића су датирала из 18. века [31]. Добрила Гај Поповић наводи да је нумизматичка збирка Народног музеја најстарија збирка и да је за употребу ове Збирке Друштво српске словесности откупило збирку од 859 комада римског средњовековног, турског и модерног новца од др Ђорђа Мушицког. Ову збирку прикупио је његов стриц Лукијан Мушицки у време док је био архимандрит манастира Шишатовац. Значај ове збирке је у томе што је сав новац сређен по владарима хронолошким редом. Посебна вредност ове збирке је што се зна да је сав новац из римског периода прикупљен на територији Срема [32]. Према речима запослених у Народном Музеју у Београду, после ратова на територије данашње Србије, који су проузроковали бројне штете и уништили или отуђили благо које се налазило у Музеју, данас се са сигурношћу не може утврдити који новчићи из данашње Нумизматичке збирке припадају заоставштини Лукијана Мушицког, односно његовог синовца Ђорђа Мушицког.

Књижевни рад

О књижевном раду Ђорђа Мушицког и значају његових књижевних дела може се закључити на основу текста који је изашао у Гласнику СУД 1851. године [33]. У поменутом тексту наводи се да се Друштво српске

словесности залаже да се у сваком месту и сваком селу у Србији отворе читаонице. За спровођење ове замисли Друштво је именовало комисију, али она није испунила задатак, правдајући се чињеницом да читаонице не служе ничему, ако у њима нема шта да се чита. Чланови Друштва оправдање не прихватају у потпуности, и наводе да наша књижевност није толико сиромашна као што се тврди, пошто су се за то побринули Доситеј, Магарашевић, Стојковић, Видаковић, Соларић, Мушицки... Иако не знамо о којем је Мушицком реч, Ђорђу или Лукијану јер су се и један и други бавили књижевним радом, сматрали смо да би у овом тексту то требало напоменути. Наиме, Ђорђе Мушицки је поред радова из медицине и физике, које у овом моменту нисмо могли да пронађемо, објављивао и књижевна дела. Године 1847. у Београду је штампано његово дело *Историческое описаније битке косовопол'ске*, а 1879. године *Животопис Лукијана Мушицког*, за који је добио награду Матице српске [6]. Сем поменутих дела објављивао је у *Летопису Матице српске*, *Сербском народном листу*, *Застави*, *Гласнику Друштва србске словесности* [6,7,34]. Тако, децембра месеца 1850. године Мушицки, царски краљевски контумацијски лекар и привремени директор – „високопочитаемој пријателју“ (пише, вероватно архимандриту Гаврилу Поповићу) и обавештава га да му шаље списак својих рукописа, које би могао уступити друштву уз пристојан хонорар. Нешто касније, истог месеца и године обавештава да пристаје на услове које му нуди ДСС о продаји понуђених рукописа и да ће рукописе послату по Медаковићу, те моли да му се пошаље 40 дуката, а такође, моли да се Рајићева Историја катихизма што пре штампа, и да се животописаније архиепископа, патријарха и епископа штампа бар у Гласнику [28].

Такође, је за штампу приредио и издао у четири књиге *Стихотворенија*, свога стрица Лукијана Мушицког, које су штампане у различито време. Прва књига штампана је 1838. године у Пешти, друга 1840. године у Будиму, трећа 1844. године у Новом Саду и четврта 1847. године, такође, у Новом Саду [6]. Проучавао је старију српску књижевност, а пратио је и књижевност свога доба. У некрологу, уредник *Јавора* наводи да је Мушицки у једном од својих последњих писама, али не наводи коме, између осталог писао *Почео сам писати (т.ј. своју биографију), па сад тек видим да сам погрешио, што одавно то започео нисам. Ја сам у Србији био у оно знаменито бурно време, кад се деспотизам са младом слободом почео борити, те сам, бивши око кнежева Милоша, Милана и Михаила, био очевидац и учесник многих знаменитих догађаја. Са свима првим достојанственицима био сам у пријатељству. Мени су познате све околности ондашњег времена, па и саме тајне. Из тога можеш увидети, да писање моје биографије уједно засеца у повесницу Србије ондашњег времена и њених првих мужева. Све што даље идем, даје ми уверење, да би мој животопис за читаоце врло занимљив био и ондашње догађаје у многим чему расветлио. Ја се још на све добро опомињем, али ми писање тешко пада. Писаћу, докле и како узмогу. Зло је што ме рука издаје* [8]

Није познато да ли је др Мушицки један од својих последњих задатака, а можда и своју последњу жељу испунио. Доктора Мушицког сматрају и књижевним критичарем, али и историчарем, вероватно зато што је 1845. године написао у *Српском народном листу* Теодора Павловића, да би требало почети сакупљати документе и податке за историју српског народа [9].

Приватни живот

Доктор Ђорђе Мушицки био је ожењен Јулијаном Карамата, кћерком Јована Карамате. За сада нисмо могли да пронађемо податке који би нам указивали нешто више о породичном животу др Мушицког, јер о њему како пише Грујић података има мало [35], тако да је он, барем за нас прекривен велом тајне. Према подацима из Википедије [36], о породици Карамата, Јулијана и Ђорђе Мушицки имали су два унука Владимира и Константина. Константин, будући генерал, био је син Милана Мушицког, сина Јулијане и Ђорђа, и Јелене Михаиловић. Да ли је други унук Владимир, син Миланов, или неког другог мушког потомка нисмо могли са сигурношћу да утврдимо.

Коста Мушицки, унук Ђорђа Мушицког, рођен је у Славонском Броду 7. априла 1897. године. Гимназију је завршио у Загребу. Са седамнаест година, одмах по избијању Првог светског рата 1914. године, био је мобилисан и добивши чин водника аустроугарске војске учествовао је у походу на Србију. У околини Колубаре бива заробљен и од тада постаје српски војник, делећи са њом све недаће укључујући и њено повлачење преко Албаније. За ратне заслуге одликован је *Карађорђево*м звездом и унапређен у чин потпоручника. После рата одлази на дошколоввање и 1931. године добија чин инжењеријског капетана. Био је лични ађутант Александра I Карађорђевића, а по његовој погибији краљице Марије и краља Петра II Карађорђевића. Чин пуковника добија 1937. године. Почетак Другог светског рата затиче га у Славонском Броду. После слома 2. армије код Загреба бива заробљен и нова, усташка власт га осуђује на смрт. Увидом у његову ранију војничку каријеру, бива ослобођен и 13. априла долази у Београд. На позив генерала Милана Недића постаје постаје командант Српског добровољачког Корпуса и командант добровољачке команде у Београду и на том положају остаје све до 7. децембра 1941. године, када поново бива ухапшен. Пуковник Мушицки је командовао *чишћењем* западне Србије од партизанских одреда, а после легализације појединих четничких одреда био је главни координатор између Владе и њих. Снабдевао их је муницијом, храном... Немци га оптужују да помаже покрет Драже Михаиловића, хапсе га и осуђују на смрт стрељањем. Захваљујући интервенцији Милана Недића смртна казна бива замењена једногодишњим тамновањем у тамници београдског Гестапоа. По изласку из тамнице враћа се својим првобитним дужностима и обавља их све до расформиравања одреда. У чин генерала унапређен

је 1944. године. Исте године са својим јединицама креће према Словенији, где га је 26. марта 1945. године делегација Драже Михаиловића обавестила да све његове снаге улазе у састав *Истакнутог дела Штаба Врховне Команде ЈВуО* на челу са генералом Миодрагом Дамјановићем. Осмог јануара 1946. године енглески војници га хапсе и одводе у логор Еболи у Риминију, и предају га као ратног злочинца властима Нове Југославије. Главна расправа, генералу Мушицком, у оквиру судског процеса генералу Драгољубу Дражи Михаиловићу, одржана је 22. јуна 1946. године. У оптужници је наведено да је одговоран за масовно стрељање у Крагујевцу октобра 1941. године, да је сарађивао са Немцима, да је вршио злочине над домаћим становништвом... Осуђен је на смртну казну стрељањем, која је извршена 17. јула 1946. године у Београду. Место стрељања није објављено. [37].

Литература

1. Букић А. Насељење Ђурђева и Надаља 1887а; 21
2. Букић А. Насељење Ђурђева и Надаља 1887б; 19
3. Букић А. Насељење Ђурђева и Надаља 1887в; 20
4. Стајић В. Презиме Лукијана Мушицког. Гласник историског друштва у Новом Саду. 1937; 62–4 .
5. Лазаревић Бојовић С. Хемија у Србији у 19 веку. Београд. 1989
6. Malbaša Z. Đorđe Mušicki. Leksikon pisaca Jugoslavije IV, M–NJ , Novi Sad, Matica srpska 1997.
7. Енциклопедија Новог Сада, књига 16, МОГ – НЕВ, уредник Душан Попов, Нови Сад, 2001:141–2.
8. Јавор 1887; 14: 255–56
9. Никић Љ, Жујовић Г, Радојчић Костић Г. Грађа за биографски речник чланова Друштва српске словесности, Српског ученог друштва, Српске краљевске академије 1841–1947. Уредник Никша Стипчевић, Београд 2007.
10. Сеги Л. Студенти са данашње територије Војводине на европским универзитетима 1338–1919. Нови Сад, 2010.С
11. Мушицки Ђ. Животопис Лукијана Мушицког. Матица српска, Нови Сад, 1879.
12. Браник 1887; 45
13. Сербске народне новине 1840; 34:134
14. Сербске народне новине 1840; 23:90
15. Сербске народне новине 1840;27:10б
16. Сербске народне новине 1840; 37:147
17. Вељковић Ј. Чуруг у српском народном покрету 1848–1849, www.arhivns.rs

18. Artuković M. „Posavska Hrvatska“ o Brodu krajem 19. Stoljeća. *Scrinia Slavonica*. 2002;2:46–76.
19. Глас истине 1887; 9.
20. Голуб 1887; 5
21. АС Фонд МПс1841, I,14
22. АС Фонд МПс 1841, I,14 Мушицки министру просвете, 22. 9. 1841
23. АС Фонд МПс 1841, I,14 Указ о постављењу.
24. АС Фонд Л 57 1841, 57 Министарство просвете ректору
25. АС Фонд МПс 1842, I, 26 програм сачинио Ђорђе Мушицки
26. 6. 1842
26. АС Фонд МПс 1843, III, 189 Мушицки министру просвете 27. 3. 1843
27. Српска краљевска академија, Посебна издања, Књига СХVI, Споменице, Педесетогодишњица Српске краљевске академије1886 – 1936 КЊ 1. Друштво српске словесности 1841–1864, Српско учено друштво 1864–1892, Српска краљевска академија 1886–1936, Извештај о њиховом раду, поводом педесетогодишњице С.К. Академије, тадашњег секретара С.К.Академије А. Белића, Београд 1939–1941, Штампарија „Слово“, Челопечка 17.
28. Илић С, Станић М . Водич кроз Архив Друштва србске словесности (1842, 1845–1864. године), Архив САНУ, Архив Србије, Београд 1999; 448.
29. Гласник СУД свеска II, 1849
30. Гласник СУД књига I, 1865
31. Гавриловић Ј. Зборник монета г. Ђорђа Мушицког Додатак с Србским новинама 1840.
32. Гај Поповић Д. Почети формирања нумизматичке збирке Народног музеја у Београду. ЗНМ број 8, 1975 страна 601–610.
33. Гласник СУД свеска III, 1851
34. Милић Д. Уредник Историски институт, грађа Београд 1979, Просвета
35. Грујић В. Лицеј и Велика школа. Уредник Радомир Лукић, САНУ 1987. (Споменик 128)
36. Карамате. *sr.wikipedia.org/sr/Карамате*
37. Мушицки Константин Коста, *sr.wikipedia.org/sr/К*